

Forfatter: Bergsøe, Vilhelm

Titel: Hos Baronen

Citation: Bergsøe, Vilhelm: "Hos Baronen", i Bergsøe, Vilhelm: *Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind VII*, 1905-, s. 435. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-berg07tom-shoot-workid58789/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind VII

For den er ingen Lænke
saa svær og saa fast,
det vender sig jo saadan,
at Leddene brast.“

Hun havde intet svaret,
men tiet med et Blik,
der som en Solskinsstraale
dybt til hans Hjerte gik.
Han havde fast forglemt det
i sin Tvivl og sin Sorg —
nu hejsede han Flaget
paa Haabets Klippeborg.

Han hviskede saa stille:
„Jeg sætter ind mit Liv!
Jeg svajer og jeg vakler
ej mer som Søens Siv;
men sig hende maa jeg
min Mening ren og skær,
saa faar vi vel prøve,
hvad Guldets er værd.“

HOS BARONEN.

Deroppe hos Baronen
var han en Iverdagsgæst;
thi gaves Supeer,
Dineer eller Fest,
da fandt han Døren lukket,
da kendte man ham ej;
thi Borgerbrøen og Adelsslæb
har ikke Fæltesvej.

Dog var der én, som ikke
det i sit Hoved fik,
men saa' paa hele Verden
med ganske andet Blik.
Hun var — som man kan tænke
et Barn i et og alt:
„Den lille Baronesse“
blev i Egnen hun kaldt.

Den lille — thi den store
sad i sin Rullestol
og lyste som en ældre,
velvillig Naadens-Sol.
Nedladende — med Maade —
sad hun som Himlens Toik
og delte Salmebøger
til Sognets Fattigfolk.

Hun ynded Degn og Klokker,
dertil den gamle Præst;
men Præstens Søn fik Teksten
baade skreven og læst;
thi baade „uberegnelig“
og „gauche“ hun ham fandt,
og dertil, destoværre,
i høj Grad „arrogant“.

Thi var han ikke buden
til Baronessens Bal,
som fejredes deroppe
i Herregaardens Sal.
Hun gav et saadant aarligt
— det var en gammel Skik —
og netop samme Aften,
han hjem fra Skoven gik.

Just som han kom til Stenten
fra Skovens mørke Sti,
da klang ham i Møde
en munter Melodi.
Der var i disse Toner
en Jubelklang, et Spil,
at tavs, med bøjet Hoved,
han lyttede dertil.

Det var de samme Takters
forlokkende Klang,
de samme Elskovsrytmers
letsvævende Gang,
de samme Tonebølgers
sædtrullende Strøm,
som engang havde baaret
hans Elskovs første Drøm.

Thi stod han tavs og lyttede
til Dansen var endt,
og ingen skulde kende
den glade Student.
Det var, som straaled Lysblink
fra hans Aasyn og Blik,
da tankefuld og stille
han ind i Haven gik.

Dér stod et gammelt Lysthus,
og som en Rimfrost fin
hang over Loft og Vægge
den duftende Jasmin.
Herfra han kunde skue
gennem Rudernes Glar
langt ind i Dansesalen
til de svævende Par.

Men som han dér betragted
Den fine Assemblé,
han vidste knap, om græde
han skulde eller le;
thi Snørelivsaander
med Kors og Stjerner paa,
samt store Krinoliner
var alt, hvad han saa'.

Som Positivdukker
til Lireslagets Takt,
som Marionetter strunke
i Anstand og Dragt,
de Par ved Par sig drejede
saa stive som en Mur,
med Blikke, som de pønsede
paa Cirkelns Kvadratur.

Hist nejed man og bukked,
gav Handsketryk og Blik!
her fik tre Kammerjunker
ét „greveligt“ Nik;
dér haged sig en blegnet,
afdanket Hofplanet
i Halen paa en nybagt,
højadelig Komet.

Som Møllehulets Snurren
i det boblende Vand,
som Rullestens Ramlen
langs Havstokkens Rand,
saa gik de hule Frasers
bereguede Portion
omkring som sidste Rester
af en presset Citron.

Der var en Frihedsmangel
i hvert Ord, som blev talt;
det smagte ej af attisk,
men mer af engelsk Salt.
Det var, som laa der Sminke
ej blot paa Hals og Mund,
men lige ned til Hjertets
allerlønligste Grund.

Men adspredt og urolig
med sammentrukne Bryn
han stirred, som han ventede
et natligt Aandesyn.
Da klirred Salens Døre,
og frem blandt Vrimlen tren
hun selv som en duftfyldt,
vaarfager Rosengren.

Hvor var hun fin og lille
i denne lyse Dragt,
med Haaret rigt opbundet
i al dets gyldne Pragt;
hvor var ej let og fager
hendes smidige Fod,
hvor rødmed hun, som ingen
at rødme forstod.

Som Havets sølvblaa Vande
saa bølged Florets Bræm,
og Aakandebloomster
sig vuggede paa dem;
men da hun bort sig vendte
til den fjerflette Dans,
da saa' han paa Haaret
Skovhybeurosens Krans.

Han fulgte hver en Vending
som Falken Duens Flugt,
saa sank han hen i Drømme
med begge Øjne lukt.
Hun tyktes ham som Skovens
letstrygende Hind,
og selv var han Jægeren,
som hentede den ind.

Men da han opslog Øjet,
var endt hendes Dans,
og rundt omkring sig trængte
en næsvis Junkerkrans.
Hun stod som mellem Æsler
en spillende Raa,
det var en Gru at tænke,
end sige se derpaa.

Dog tvang han sig at blive.
Han kendte hendes Skik,
hver Aften hun i Løndom
til Lysthuset gik;
dér ordned hun, beskyttet
af Jasminernes Gem,
de Blomster, som hun bragte
til de fattiges Hjem.

I Morgen var det Søndag —
den Dag hun aldrig sveg,
og mindst for en Aftens
betydningsløse Leg;
thi sad han ganske stille,
mens Natten drev paa,
og lod de stille Tanker
mod Stjernerne gaa.

Det led alt hen mod Midnat
og Dansen var endt;
paa Himlen havde Maanen
sin halve Fakkell tændt,
da rasled det i Gangen,
han lyttede dertil —
den Lyd var ham langt kærere
end Strengenes Spil.

Han rejste sig med Ringen
i sin udstrakte Haand;
hun veg et Skridt tilbage,
som saa' hun en Aand,
dog fatted hun sig hurtigt,
hun traadte ham nær
og spurgte mildt og roligt:
„Hvad søger De her?“

„Af Natten dulgt“ — han mæled —
„jeg kommer her som Gæst;
ej turde jeg Dem søge
ved slig celeber Fest.“ —
Han smilte lidt ironisk
ved disse sidste Ord,
dog var det som en Gysning
igennem ham fo'r.

„Jeg kommer“ — saa han vedblev —
„at bringe mit Farvel,
og for paa Falderebet
at gøre Ret og Skel.
Det var for sent, ifald jeg
i Morgen først kom —
naar Dagen gryr, da er jeg
paa Vejen til Rom.“

„De rejser?“ hun udbrød
med smertelig Hast
og med en Røst, som var det
en Citherstreng, der brast.
„Jeg rejser,“ — saa han svared
„her er for koldt i Nord!“
Hun gentog som i Drømme
hans sidste, bitre Ord.

„Jeg rejser for at varmes
af Sydens Skønhedsild;
jeg væmmes lidt herhjemme
ved det smaalige Spil.
Dog før jeg breder Vingen,
jeg skylder Dem en Ting —
jeg fundet har i Aften
ved Slusen Deres Ring.

Jeg drog den op af Søen,
da jeg min Snøre svang;
men Andemad og Frøbid
omkring dens Perler hang.
Rubinerne de røde
var blevne muddergraa,
og Guldet var lidt plettet,
det ses endnu derpaa.

Dog kan den prægtigt laves,
af en Guldsmed i Stand,
saa Perlerne lysce
med Bjergelvns Vand;
han pudser og Rubiner
og Guld med kyndig Haand —
saa mangler der ej andet
end Ringens egen Aand.

Men om den blev dernede
i Mudderdybet kvalt,
og om den som et Offer
for Hængedyndet faldt —
det gør ej stort til Sagen;
thi ingen spørge vil
om Aanden, naar blot Guldet
og Glimmeren er til.*

Hun stod som bedøvet
og mæled ej et Ord,
fra Haanden trilled Ringen
paa den gruslagte Jord.
Hun saa', med sænket Øje,
tavs ned for sin Fod;
det var, som hun hørte,
men ej ham forstod.

„Der gives tvende Veje“
— saa mæled han igen —
„men Maalet er forskelligt,
hvortil de føre hen.
Den ene gaar til Livet,
men gennem Sorg og Nød;
den anden gennem Løgnen
til den evige Død.

Den ene gaar mod Tankens
og mod Idæens Hjem,
den snor sig som en Skovsti
snart blomstersmykket frem;
men snart er den bevokset
med Tvivlens Tjørnekrat,
og strengt maa der stræbes
ved Dag og ved Nat.

Den anden er en magelig
og brolagt Kongevej.
Man kører den bestandig,
thi gaa den kan man ej.
Dertil for glat og slibrig
den blev ved alt det Slid
af Slægterne, der slugte
dens Støv fra Arilds Tid.

Den faar sit Læ, sin Skygge
af Formens fine Løv,
den vandes jævnt med Smiger
mod Kedsomhedens Støv;
planeret, nivelleret,
med langstrakt Perspektiv,
den fører til det tomme,
idéforladte Liv.

Men dér, hvor den begynder,
dér findes der en Grav,
saa dyb, at end man ikke
fandt Bund med nogen Stav.
Deri maa hver først lægge
sin bedste Ejendom;
thi ellers han ret aldrig
til Fashionslivet kom.“

Han standsede bevæget,
tog hendes Haand i sin;
hun blegnede fast mere
end Havens Jasmin.
„Og hvad skal jeg vel lægge,“
— hun ham til Gensvar gav -
„naar ogsaa jeg nu kommer
til denne store Grav?“

Han svarede vemodigt
med stærkt bevæget Aand,
imedens fast han trykked
den spæde Jomfruhaand:
„Det vil jeg Dem fortælle
helt aabent og kort,
maaske kan det Dem hjælpe,
naar jeg drager bort.

Læg ned først Aandens Klarhed
og Ordets frie Røst,
hver Sang, som Dem bragte
enten Haab eller Trøst,
hver Mening, der viger
fra den gældende Norm —
til Gengæld faas for dette
en ganske udsøgt Form.

Læg ned i Gravens Mørke
saa Hjertets bedste Drøm,
hver bævende Stemning,
hver Tanke varm og øm,
hver higende Længsel,
hver Taare, hvert Suk —
til Gengæld faas for dette
et Smil og et Buk.

Læg ned saa Skovens Friskhed
og Sommerfuglens Flugt,
og Havets Bølgebrusen
og Søens Sivbræmsbugt;
løg Nattergalens Sange
og Aftenluften sval —
til Gengæld faas for dette
en pyntet Selskabssal.

Læg ned, hvad der er kærest
for Sjælens indre Sans;
men læg dog først og fremmest
den friske Hybenkrans,
Hint Skovens Tegn paa Frihed,
paa Liv og Kærlighed,
som værner om sin Uskyld,
maa først i Graven ned.“

Han slap det fine Haandlede,
brød af sin Tales Ild;
hun greb om Lysthusgitret
og læned sig dertil.
Af hendes Aasyn lyste
en Angst og en Gru —
hun hviskede: „Dér er Drømmen!
Nu kom jeg den i Hu!

Den stod saa tung og taaget
ved Dagskærrets Lys,
og dog endnu jeg føler
det isnende Gys,
der som en Dødens Aande
igennem Hjertet gik —“
her lav hun, og han ventede
med spørgende Blik.

„Jeg drømte,“ svagt hun hviskede,
„jeg smykket blev til Fest,
og i min Dragt der manglede
ikkun den sidste Rest;
det var de vilde Roser
fra Skovsøens Hjem —
da kom min Kammerpige
og bragte mig dem.

Hun fletted mig i Haaret
den svaje Rosengren,
og da hun vel var færdig,
jeg hen for Spejlet tren.
Dér ordned jeg det sidste
af Fletningens Krans,
og vilde glad just ile
til den ventede Dans.

Da var det, som et Vindpust
igennem Stuen gik,
og dybt i Spejlet saa' jeg
med angstfulde Blik,
hvordan de fine Blomster
til Jord faldt én for én,
saa ikkun blev tilbage
den tørre Rosengren.

Den krummed og den vandt sig
med stive Torne paa,
og Tornene voksede
jo mer jeg saa' derpaa.
Da kendte jeg det hele —
det Tørnekronen var,
som Frelseren paa Vejen
til Golgatha bar.

Da vaagned jeg af Drømmen
saa kold som et Lig;
jeg hørte end mit eget
headøende Skrig.
For dette Liv, saa usselt,
er der ej Frelse skabt! —
O, Gud, hvor er det frygteligt
at føle sig fortabt!"

Han stod som selv han drømte;
hun op imod ham saa',
der tindred tunge Taarer
i disse Øjnes Blaa.
Der laa et Hav af Smerte
om hendes Mundvig dult,
hun skælved, som hun følte
sig pint og forfulgt.

Det greb ham — han slynged
sin Arm om hendes Liv,
og hviskede bevæget
blot disse Ord: „Tilgiv!
Jeg føler mig som Klinten
i Herrens rige Sæd“ —
Da læned hun sit Hoved
mod hans Skulder og græd.

„O, aned du,“ hun hvisked,
„hvad jeg i Løn har lidt,
hvor jeg i tunge Nætter
og Dage har stridt,
da havde du ej knuged
mit Livshaab mod Jord,
da havde du ej talet
saa jærnhaarde Ord!“

Han højed sig og sagde:
„Jeg var for Tvivlen Boldt,
snart glødede mit Hjerte,
snart blev det aiter koldt;
saa' jeg din unge Skønhed
blandt hine Narres Kor,
det var mig som en Bibel,
slængt paa et Spillebord.

Da frygted jeg, du havde
din lyse Vej forspildt,
da rased jeg mod Verden
baade bittert og vildt;
thi intet er saa frygdeligt
som det at se forgaa
en Sjæl, som man har elsket
og troet og haabel paa.

Men hvor jeg var forblindet,
det ser jeg først nu;
thi den, der har kæmpet
saa trofast som du,
den trænger ej i Striden
til en hjælpende Haand;
nej, det er mig, som trænger
til din Kærlighedsaand.

Men nu, just nu, at skilles,
det falder mig svært;
thi hvor er nu den Visdom,
som noget faar mig lært?
Hvad er vel Myrteus Skygge
i Lavrernes Land
mod dig, min stille Rose
ved Skovsøens Vand?

Hvad er de sidste Rester
af et oldtidssløvt Folk
mod dig, mit Hjertes rige,
forunderlige Tolk?
Hvad er hvert Kunstens Billed
i Marmor eller Ler
imod din ranke Skabning,
som nu jeg den ser?

Thi giv mig, før jeg vandrer
fra Mindernes Egn,
paa al min nye Lykke
et stærkt, et varigt Tegn!
Et Tegn, som kan mig følge
udover Land og Hav,
et Tegn, som man kan lægge
engang paa min Grav.“

Hun smilte gennem Taarer,
hun løfted op sin Haand,
saa løste hun af Haaret
den rige Rosenvaand;
den krummed og den vandt sig
med røde Rosers Blad,
men der var ej et eneste,
som splittedes ad.

„Tag den“ — hun sagte hvisket
„hver Knop er frisk og ung; —
den er for god at lægges
i Graven mørk og tung.
Og skulde, som i Drømmen,
dens Torne spire frem —
Velan, saa er vi tvende,
som trofast deler dem!“